

שער הבטחון

שער הבטחון - פרק רביעי

הבטחון על האלהים במה שיעד בו הצדיקים מגמול העולם הזה והעולם הבא על העבודה שישלמהו למי שראוי לו וכן ישלם הענש למי שראוי לו מן הדין על המאמין ובטחונו על האלהים בזה מהשלמת האמונה באלהים כמו שכתוב (בראשית טו ו) והאמן ביהוה ויחשבה לו צדקה ואמר (תהלים כז יג) לולא האמנתי לראות בטוב יהוה בארץ חיים

ואין ראוי לבטח על מעשהו הטוב ויבטיח נפשו בגמול העולם הזה והעולם הבא על מעשהו אך יטרח וישתדל בהודאה לטובות הבורא התמידות עליו לא לתקות גמול עתיד שיתחייב לו במעשהו. אך יבטח על האלהים בו אחר ההשתדלות לפרע הודאת הבורא על גדל טובתו עליו כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (משנה אבות א ג) אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא הווי כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס ויהי מורא שמים עליכם

והיה אחד מן החסידים אומר לא יגיע האדם אל גמול העולם הבא במעשהו אם מדקדקים עמו בחשבון במה שהוא חייב לאלהים על טובותיו עליו אבל בחסד האלהים עליו על כן אל תבטחו במעשיכם. ואמר דוד בזה (תהלים סב יג) ולך אדני חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו

אבל פרוש החלק השביעי והוא בחסד האלהים על בחיריו וסגלתו בעולם הבא ברוב הטובות אשר לא נוכל לספרן לפני ישר הבטחון על האלהים בו שיתעסק בסבות המגיעות אותו אל מדרגות החסידים הראוים לזה מאת האלהים יתברך בחסדו. והוא שינהג במדות אנשי הפרישות המואסים בעולם הזה ולהוציא אהבתו ובחירתו מלבו וימיר זה באהבת הבורא יתברך ולהמסר אליו ולהשתעשע בו ולהשתומם מהעולם ויושביו ויתנהג במנהגי הנביאים והחסידים ויהיה לבו בטוח באלהים שיתחסד עמו כמו שהתחסד עמו בעולם הבא. אבל מי שיבטח על האלהים שיזכהו לזה מבלי מצוע מעשה הוא הכסיל והפתי והוא דומה למי שנאמר עליהם (גמרא סוטה כב ב) עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס

ומסמני אנשי המעלה הגדולה הזאת שיוורו עבדי הבורא אל עבודת הבורא והסבל בעת הנסיון והצרה ושיקל בעיניהם כל דבר אצל קיום מצות הבורא יתברך כמו שידעת מן הענין (בראשית כב א) והאלהים נסה את אברהם וענין חנניה מישאל ועזריה בכבשן האש (דניאל ג יג) ודניאל בגוב האריות (דניאל ו יג) ועשרה הרוגי מלכות

ומי שבחר במות בעבודת הבורא מן החיים בהמרותו והריש מן העשר והחלי מן הבריאות והצרה מן השלוה ונמסר לדין הבורא ורצה בגזרתו ראוי הוא לחסד הבורא עליו בנועם העולם הבא אשר אמר עליו הכתוב (משלי ח כא) להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא ואמר (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ואמר (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך

שער הבטחון - פרק חמישי

אבל ההפרש שבין הבוטח על האלהים וזולתו בענין התעסקו בסבות הטרף אמר כי הבוטח באלהים יבהל מזולת הבוטח עליו בשבעה ענינים

אחד מהם כי הבוטח באלהים רוצה בדינו בכל עניניו ומודה לו על הטובה ועל הרעה כמו שאמר (איוב א כא) יהוה נתן ויהוה לקח יהי שם יהוה מברך וכמו שכתוב (תהלים קא א) חסד ומשפט אשירה ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (גמרא ברכות ס ב) אם חסד אשירה ואם משפט אשירה ואמרו (משנה ברכות ט ה) חיב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה. ואשר איננו בוטח באלהים מתהלל על הטובה כמו שנאמר (תהלים י ג) כי הלל רשע על תאות נפשו ובצע ברך נאץ יהוה ומתקצף באלהים על הרע כמו שנאמר (ישעיה ח כא) והיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו ובאלהיו ופנה למעלה

והשני כי הבוטח באלהים נפשו במנוחה ולבו שלו מצד הגזרות לדעתו כי הבורא ינהיגן לטובתו בעולמו ואחריתו כמו שאמר דוד עליו השלום (תהלים ס ב ו) אך לאלהים דומי נפשי כי ממנו תקותי. ואשר איננו בוטח באלהים הוא בצער תדיר ודאגה ארכה ואבל ועצב לא ימוש ממנו בטובה וברעה. בטובה מפני מעוט רצותו במצבו ושאיפתו להוסיף ולהרבות ולכנס. וברעה מפני שהוא קץ בה והיא כנגד תאותו וטבעו ומדותיו. וכן אמר החכם (משלי טו טו) כל ימי עני רעים וטוב לב משתה תמיד

והשלישי כי הבוטח באלהים ואם יתעסק בסבות לא יסמך בלבו עליהן ולא יקוה מהן תועלת ולא נזק מבלתי רצון האל אך מתעסק בהן לבחר בעבודת הבורא אשר צוה להתעסק בעולם לישבו ולזינו. ואם תגיעהו תועלת או ידחה בהן הנזק יודה האלהים לבדו על זה ולא יוסיף בהן אהבה וחבה יתרה ולא תנוח נפשו עליהן יותר אך יחזק בטחונו באלהים ויסמך לבו עליו מבלעדי הסבות. ואם לא יועילוהו הסבות ידע כי יבואהו טרפו כשירצה יי מאיזה ענין שירצה ולא ימאס בהן בעבור זה ולא יניח להתעסק בהם לעבודת הבורא. ואשר איננו בוטח באלהים מתעסק בסבות לבטחונו עליהן שהן מועילות אותו ודוחות הנזק מעליו. ואם הן מועילות אותו ישבח אותן וישבח השתדלותו בהן ויבחר אותן ולא יפנה אל זולתן. ואם אינן מועילות לו יניח אותן וימאסן וישוב חפצו מהן כמו שאמר הכתוב (חבקוק א טז) על כן יזבח לחרמו ויקטר למכמרתו

והרביעי כי הבוטח באלהים כשיותר לו דבר על מזונו יוציאנו במה שמפיק רצון הבורא יתברך בנדיבות נפשו וטוב לבבו כמו שנאמר (דברי הימים א כט יד) כי ממך הכל ומידך נתנו לך. ומי שאיננו בוטח באלהים איננו רואה העולם וכל אשר בו די פרנסתו וספוק צרכו והוא חס על ממונו מהשלים חובות הבורא וחובות בני אדם ממנו ואיננו מרגיש בו עד שיאבד ממנו ממונו וישאר זולתו כמו שאמר החכם (משלי יא כד) יש מפזר ונוסף עוד וחושך מישר אך למחסור

והחמישי כי הבוטח באלהים הוא מתעסק בסבות העולם להכין מהם צידה לאחריתו וספוק לבית מועדו ומה שיתברר לו בו הצלת תורתו ועולמו מתעסק בו ומה שיהיה בו שום הפסד בתורתו או מביא להמרות הבורא איננו מתעסק בו שלא יביא לעצמו מדוה תחת הארוכה. ומי שאינו בוטח באלהים בוטח על הסבות ותנוח דעתו עליהן ולא ירחק מדבר מהן ויתעסק במשבח ובמגנה מהן ולא יחשב באחרית ענינו כמו שאמר החכם בהן (משלי יד טז) חכם ירא וסר מרע